

Mikor születik meg a jog? E címen a Polgári Jog ez évi 5-ik számában reámutattunk arra a jelenségre, hogy bizonyos követeléseknél elvileg kérdésessé válik a követelés mikori keletkezése, mert a jogi keletkezések az adott esetekben ehhez igazodnak. Nem azokra a tényállás vitákra gondoltunk, amikor a követelés ténye maga vitán kívül áll és csak az időpont tekintetében vannak a feleknek ténybelileg eltérő álláspontjaik, hanem amikor a vita a felek között valójában nem is az időpont körül forog, hanem akörül a kérdés körül, hogy mely tény tekintessék a követelés keletkezésének alapjául. Kifejtettük, hogy amikor a követelés nem egyetlen tényállási momentumhoz fűződik, hanem több tényállásrész szükséges a követelés keletkezéséhez, ezen tényállásrészek megvalósulásának időbeli szétszakíttottsága veti fel a fent érintett problémát. Igyekeztünk néhány gyakorlati eseten a szövegezésében talán elméletinek tűnő probléma eleven fontosságát bemutatni. Most a korábban tárgyalt sorozat kiegészítéséül a bírói gyakorlatot korábban sűrűn foglalkoztató és utóbb a 10-es számú jogegységi határozattal tisztázott kérdésre kívánunk reámutatni, mint amelyben ugyancsak az az irányadó szempont, hogy mikorra tesszük a követelés keletkezésének időpontját. A 10-es számú jogegységi határozat tudvalevőleg az előző gyakorlat ingadozásai után kimondta, hogy a csatornázásért és útburkolásért az ingatlan után fizetendő járulék az ingatlanhoz a vonatkozó munkálatok befejezése után, de a járulék kivetése előtt történt elidegenítése esetén is az ingatlan eladóját terheli. A kérdés, amely itt döntésre várt, azon fordult meg, hogy vajjon a járulékkövetelés a munka elvégzésével vagy pedig annak kivetésével keletkezik-e. Az elméleti tisztázás okából rá kell mutatni arra, hogy a korábban tárgyalt esetekben a követelés több tényállásrész összetevéséből adódik, amely tényállásrészek mindegyikének megvalósulása hozzá tartozik a követelés keletkezéséhez. A tényállásrészek kettőssége a munkálatok elvégzésének és a járulék kivetése formájában megvan, de mégis itt az az eltérés, hogy a vita tulajdonképpen akörül forog, melyik tényállásnak tulajdoníttassék a követelést keletkeztető erő, de már ez a kérdés feltevése mutatja, hogy esetleg már az első tényállásrésznek meg van ez a hatása.

A 10-es számú jogegységi határozat tényleg ekként döntött is, bár a határozat szövegezéséből ez ki nem tűnik, hogy a követelés a munkálatok elvégzésével létesül, de az előző bírói gyakorlat során a budapesti kir. ítélőtábla korábbi határozatokra hivatkozással 1899. G. 220

számú ítéletében azt mondta, hogy a kötelezettséget nem a munka elvégzése, hanem a munka költségének a mindenkori tulajdonos terhére történt hatósági megállapítása és kivetése létesíti. (Id. Dr. Téryf Gyula: a kir. íélőtáblák felülvizsgálati tanácsainak elvi jelentőségű határozatai XIII. kötet 128. számú eset). A kérdés tehát, amely igen gyakorlati jelentőségűvé válik eladó és vevő egymásközötti viszonyában, végső eredményében mégis az általunk tárgyalt problémán dől el, hogy mikor születik meg a jog és a fenti kifejtés is csak újabb illusztrációt kívánt szolgáltatni az elméletinek tűnő probléma gyakorlati fontossága felől.

— B. S.

A 84. sz. teljesülési határozat köréből. A legötletesebb kazuista: a véletlen, hozta elém a következő esetet: C. cégnek eltörött a kirakatüvege. A cégtulajdonos a telefonhoz rohan, felhívja A. biztosító társaságot, hivatkozik az üvegbiztosítási kötvényre és gyors intézkedést kér, mert — mint mondja — a kirakatban művészi értékű porcellánok állnak. A biztosító társaság azonnal telefonál B. üvegesnek és megbízza a kirakatüveg rendbehozatalával. B. cég két munkást küld el C. cég üzletébe. A munkások biciklin megérkeznek, az üveget kiemelik és — beejtik a kirakatba. A porcellánok izzé-porrá törnek. Ezer pengő kár.

B. biztosító társaság felelőssége evidens. Jogszabály, hogy az ügyleti adós teljesítési megbízottjának kulpájáért helytállni tartozik. Magát nem exkulpálhatja. (13. J. D. Polgári Jogi H. T. 3. k. 265. o. 2. bek. és 266. o. 2. bek., Dr. Löw Tibor Jogtud. Közlöny 1916. 32. sz. 277. o., német Ptk. 278. §., Code Civil 1384. §., Mtk. jav. 1135. §.) A 84. sz. T. Ü. H. — amint ez indokolásának abból a részéből tűnik ki, ahol a német Ptk. 831. §-át, nem pedig a 278. §-át hívja fel — a szerződésen kívüli kártétel kérdésében foglal állást, amikor kijelenti, hogy a megbízott jogellenes cselekményével harmadik személynek okozott kárért a megbízó — ha magát exkulpálja — nem felel. Sajnos, bíróságaink a 84. sz. T. Ü. H.-ot olyankor is felhívják, amikor az nem alkalmazható, mert a károsult és a megbízó között szerződéses (ügyleti) jogviszony áll fenn. Így legutóbb a Jogi Hírlap 1930. 32. számában 938. sz. alatt közölt eset, ahol a felperes a Társadalombiztosító Intézetet perli kártérítésre, orvosi műhiba alapján. Ha a felperes és a Társadalombiztosító Intézet közti jogviszony közigazgatási jellegű is, ha a Társadalombiztosító Intézet altruista intézmény is, ez a jogviszony ügyleti minősítésén nem változtat. A felperes évek óta fizeti a járulékokat: az a tény, hogy ezeket fizetnie kell akár akarja, akár nem, közböbs. A Kontrahierungszwang-gal létrejött szerződés is